

Ottó István – Nikolov Marianne

Dél-dunántúli Regionális Egészségbiztosítási Pénztár
– PTE, BTK, Angol Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék

E-learning a CooSpace rendszerben: egy kísérleti kurzus tapasztalatai⁽¹⁾

Az e-learning ma már nem újdonság, sokkal inkább szükségszerűség (a fogalom részletes bemutatását lásd: Hutter, Magyar és Minarics, 2005; Komenczi, 2009). A piacon sorra jelennek meg a számítógépet és a világhálót a tanulás szolgálatába állító rendszerek, vállalkozások. Tudomásul kell vennünk, hogy aki kimarad, az lemarad. Ezt felismerve a 2008/2009-es tanév második félévében a Pécsi Tudományegyetem Oktatási Igazgatóságának támogatásával kísérleti e-learning kurzust indított az egyetem Angol Alkalmazott Nyelvészeti Tanszéke. A kurzus érdekessége az volt, hogy teljes egészében a CooSpace rendszer segítségével végezhetők el a hallgatók. Ennek a kísérleti kurzusnak az eredményeit mutatja be ez az írás.

CooSpace: kooperáció a virtuális térben

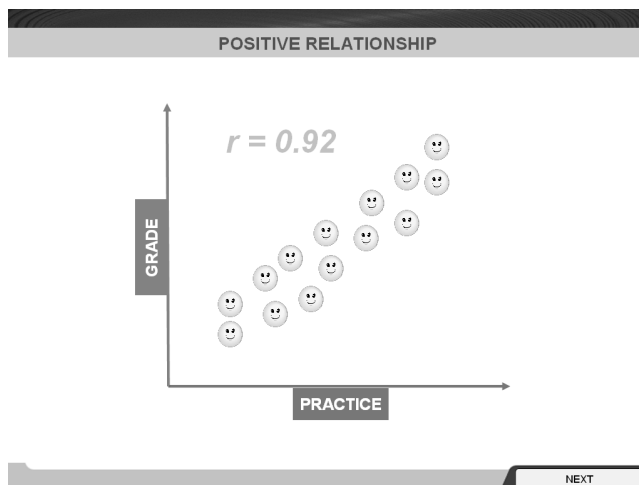
A CooSpace fejlesztői szerint a rendszer „egy olyan kommunikáció-központú együttműködési eszköz – szoftvermegoldás –, melyben az egyes szinterek (kooperációs tér – Cooperation Space) egy-egy adott feladat megoldása köré szerveződnek”. A rendszert széles körben használják a magyar felsőoktatásban, a cikk írásakor közel egy tucat intézményben – többek között a Pécsi Tudományegyetemen, a Szegedi Tudományegyetemen, az ELTE-n, a Budapesti Gazdasági Főiskolán – hasznosítják valamely formában. Fejlesztői többek között azzal a céllal hívták életre, hogy (1) támogassa a tanórán kívüli tanulási tevékenységeket, (2) elősegítse a tanuláshoz szükséges információk megszerzését, (3) konzultációs szintéreként és kapcsolattartási eszközként szolgáljon hallgató és oktató között és (4) alkalmas legyen elektronikus tananyagok, médiafájlok lejátszására. Röviden összefoglalva: a CooSpace egyik funkciója, hogy e-learning platformként lehetővé tegye a távoktatás minél hatékonyabb megvalósítását az adott intézményben. Ami különösen vonzóvá teszi, hogy szervesen kapcsolódik az egyetemek, főiskolák egyéb tanulmányi rendszereihez, megkönnyítve ezzel a különféle adminisztrációs feladatok elvégzését. A legfrissebb adatok szerint a Pécsi Tudományegyetemen a CooSpace 2004-es indulása óta 2,3 millió belépést regisztráltak, és 2,7 millió oldalletöltés történt (Béres, 2009). Személyes tapasztalatunk is azt mutatta, hogy egyre szélesebb körben használják az oktatók a rendszert különféle tananyagok megosztására, de a felhasználás módja sokkal inkább hasonlít fájlcsere-lő rendszerre, mint tényleges e-learning keretrendszerre. De ha erre is szánták, és elméletileg képes betölteni ezt a funkciót, akkor miért ne használhatnánk ki a lehetőségeit? Röviden összefoglalva tehát, a kísérleti kurzus megalkotásával arra a kérdésre kerestük a választ, hogy megvalósítható-e egy teljes e-learning kurzus a CooSpace rendszerben. Magát a rendszert sokan használják különféle célokra, de vajon képes-e kiszolgálni egy teljes e-learning kurzust?

A kísérleti tananyag felépítése

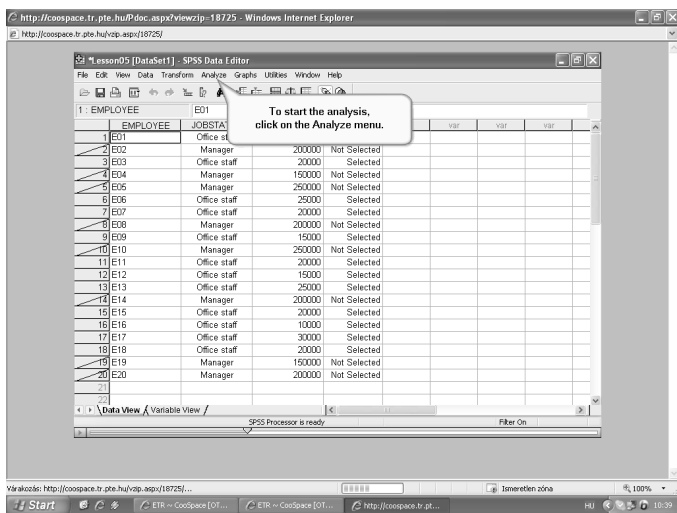
A kísérlet egyik alapvető szempontja volt, hogy figyelembe vegye: a különféle szakterületeken többnyire nem programozókat, illetve professzionális tananyagfejlesztőket alkalmaznak oktatóként. Éppen ezért magát a kurzust szándékosan egyetlen oktató, egyedül építette fel, méghozzá úgy, hogy ECDL-szintű tudásnál sehol nem támaszkodhatott többre. Ezen belül is egyszerű szövegszerkesztésre, prezentációkészítésre, fájlok fel- és letöltésére és a ma már a mindennapok részévé vált infokommunikációs technikák – internetböngészés, elektronikus levelek küldése és fogadása, fórumozás, személyes üzenetek küldése és fogadása – alkalmazására volt csak szükség. Ezekkel a készségekkel ma már a legtöbb oktató rendelkezik, és óráikon belül és kívül, illetve konferencia-előadásaihoz már használják ezeket az eszközöket. A kérdés az, hogy ezeket a készségeket a Coospace segítségével bele lehet-e önteni egy e-learning kurzus formájába.

A kurzus tematikáját tekintve az SPSS programcsomag (SPSS Inc., 2005) és a statisztika világába vezette be a hallgatókat angol nyelven. A hallgatók több mint háromnegyede (77 százalék) még soha nem foglalkozott ezzel a témával. Ez ideális terepet jelentett a kísérletezéshez, hiszen ha ezt a tananyagot el tudják sajátítani gyakorlatilag önállóan, akkor a többi, szokványosabbnak mondható kurzuson is van létjogosultsága ennek a képzési formának. Bár kockázatos volt egy ilyen kurzus meghirdetése, félelmeink végül is alaptalanak bizonyultak: több mint harmincan vették fel a tárgyat. Ez feltehetően köszönhető az e-learning vonzerejének is, valamint annak, hogy a diákok jelentős része hallott már az SPSS statisztikai programról, és hasznosnak gondolta annak megismerését.

A félév során a hallgatóknak 12 leckét kellett önállóan feldolgozniuk. Minden lecke négy részből állt: (1) egy hanganyaggal ellátott prezentáció röviden bemutatta az adott téma elméleti háttérét (1. ábra), majd (2) egy rövid oktatóvideó ismertette a gyakorlati tudnivalókat (2. ábra), amelyet (3) a hallgatók aztán maguk is kipróbálhattak egy adatfájl letöltésével, végül pedig (4) egy rövid kvíz segítségével ellenőrizhették a tudásukat (3. ábra). A hallgatók értékelése a következőképpen zajlott. A félév során kitöltött ellenőrző kérdéssorokon elért eredményeket 30 százalékban vettünk figyelembe, illetve a maradék 40 százalék megszerzéséhez egy komplex elemzési feladatot is be kellett adniuk a hallgatóknak, amelyben a félév során tanultak kreatív alkalmazására is szükség volt. Fontos kiemelni, hogy mindez végig a Coospace rendszerben történt.

1. ábra. Képernyőkép az egyik prezentációból

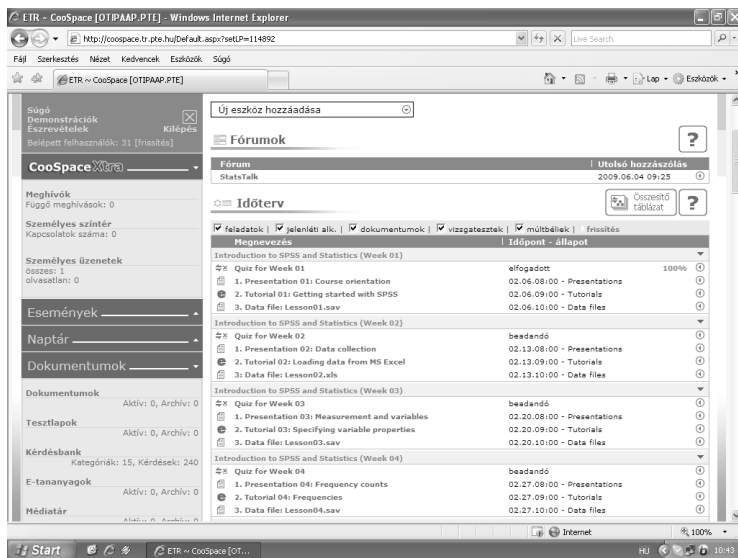
2. ábra. Képernyőkép az egyik oktatóvideóból

3. ábra. Képernyőkép az egyik tesztből

A kurzus kulcsát a Coospace rendszernek a 4. ábrán látható úgynevezett „időterv” jelentette, hiszen ennek segítségével lehetett egymás után, sorba rendezve megjeleníteni a feltöltött anyagokat, tesztek, feladatokat. Az időtervbe bármely anyag felvehető, ehhez mindössze arra van szükség, hogy az adott anyag feltöltésekor beállítsunk hozzá egy dátumot és egy időpontot. Így például az első lecke első prezentációjához a „február 6. 8:00 óra” beállítást használtuk, az oktatóvideóhoz ugyanezt a dátumot, de 9:00 órát, és így tovább. Fontos, hogy ez nem azt jelentette, hogy mikor kellett megoldania a hallgatónak az adott leckét, de ezzel az egyszerűen elegáns megoldással logikai sorrendbe lehetett rendezni a tananyag alkotóelemeit. Tulajdonképpen aki eddig is használta a Coospace-t arra, hogy különböző anyagokat osszon meg a hallgatókkal, az gyakorlatilag

ezzel az egyetlen lépéssel (vagyis az időtervben való megjelenítéssel) volt elmaradva attól, hogy létrehozzon egy e-learning kurzust.

4. ábra. A Coospace „időterv” -képernyője

A résztvevők és előzetes ismereteik

A kísérleti kurzust 32-en vették fel, ebből 31-en végezték el, vagyis mindössze 1 fő volt a lemorzsolódás, ami a kurzus kísérleti jellegét tekintve nagyon jó aránynak mondható. A lemorzsolódott hallgató el sem kezdte a kurzust: úgy ítélte meg, hogy túl sok egyéb tantárgyat vett fel, így nem tudná eredményesen befejezni a félévet. A 31 fő közül 30-an töltötték ki a kurzus végén rendelkezésükre bocsátott kérdőívet. A kitöltők között 7 férfi és 23 nő volt. 5 fő az Angol Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék „Angol alkalmazott nyelvészet és angol mint idegen/második nyelv tanítás és tanulás” című doktori programjának hallgatója volt, 25 fő pedig végzős angol szakos hallgató. Életkorukat tekintve az úgynevezett „Y generáció” tagjaival volt dolgunk (Béres, 2009), akik úgy nőttek fel, hogy a számítástechnika gyakorlatilag már iskoláskortól életük mindennapjainak része volt. Ezt bizonyítja, hogy bevallásuk szerint a résztvevők 70 százaléka legalább napi 1 órát tölt a számítógépe előtt, és mindössze 1 hallgató jelezte, hogy naponta 30 percnél kevesebbet használ számítógépet. A többiek fél és egy óra között időt szánnak erre a tevékenységre. Ennek megfelelően a kurzust 90 százalék otthoni megszokott környezetben végezte el, mindössze 10 százalék választott más helyszínt (lásd az 1. táblázatot).

1. táblázat. A tananyag, illetve a beadandó feladat elkészítésének helyszíne (hallgatók, %)

Helyszín	Tananyag feldolgozása	Beadandó feladat
Othon	90%	90%
Egyetemen	10%	7%
Máshol	0%	3%
Nincs válasz	0%	0%

Előzetes tapasztalataikról is megkérdeztük a hallgatókat. A kérdőívre adott válaszok alapján elmondható, hogy a hallgatók többsége ismerte és rendszeresen használta már a Coospace rendszert. 53 százalék heti, további 40 százalék pedig legalább havi rendszerességgel belépett. Ezzel éles ellentétben áll, hogy mindössze 2 hallgató vett már részt korábban e-learning kurzuson a kísérleti kurzust megelőzően, ráadásul ők is csak egy-egy, az egyetem keretein kívül átél további alkalomra emlékeztek. Vagyis beigazolódni látszott az a feltevésünk, hogy míg a Coospace rendszert sokan használják különféle célokra, addig komplett e-learning kurzusok megvalósítása még meglehetősen ritka.

A hallgatók véleménye a kísérleti kurzusról

A hallgatók véleményét a Coospace rendszerben névtelenül kitölthető kérdőív segítségével gyűjtöttük össze. A kérdőív kitöltésére a kurzus befejezését követően került sor, miután a hallgatók teljesítményének értékelése megtörtént. Ezzel igyekeztünk kizárni azt a lehetőséget, hogy a hallgatók egy esetlegesen jobb jegy érdekében valótlan adatokat adjanak meg. A kérdőív négy nyitott kérdést tartalmazott, a többi kérdésnél előre megadott válaszokból választhattak a hallgatók, illetve dönthettek úgy is, hogy nem válaszolnak az adott kérdésre.

A tananyag minőségét illetően elégedettek voltak a hallgatók, ami azt bizonyítja, hogy nincs szükség különösebb számítástechnikai tudásra ahhoz, hogy elnyerjük a hallgatók bizalmát. Amint az a 2. táblázatból látható, a hallgatók legalább fele a kurzus minden komponensét kiváló minőségűnek tartotta, de ami még fontosabb, kilencven százalékuk választotta a felső két kategória (kiváló minőség, jó minőség) egyikét. Egy-két hallgató akadt csak, aki mindössze elfogadhatónak ítélte meg a tananyagok kivitelezését, de egyetlen „gyenge” minősítést sem kaptunk.

2. táblázat. Az egyes tananyagelemek minőségének megítélése (hallgatók, %)

Minőség	Prezentációk	Oktatóvideók	Hanganyagok	Animációk	Tesztek
Kiváló	57%	70%	54%	70%	50%
Jó	37%	27%	43%	27%	47%
Elfogadható	6%	0%	3%	3%	3%
Gyenge	0%	0%	0%	0%	0%
Nincs válasz	0%	3%	0%	0%	0%

Nagyon hasonló eredmények születtek a tananyagok kezelésének nehézségi fokát illetően. A 3. táblázat adatai az mutatják, hogy a diákok 90 százaléka voksolt arra, hogy az egyes tananyag-elemek kezelése „nagyon könnyű” vagy „könnyű” volt. Ismételten csak 1–2 hallgató boldogult nehezebben, de biztató, hogy egyetlen „nagyon nehéz” válasz sem született. Érdeemes kiemelni, hogy magának a Coospace rendszernek a használatát a diákok 100 százaléka legalább könnyűnek találta, illetve 80 százalék egyenesen nagyon könnyen boldogult vele.

3. táblázat. Az egyes tananyagelemek és a rendszer kezelhetőségének megítélése (hallgatók, %)

Kezelhetőség	Prezentációk	Oktatóvideók	Tesztek	Coospace
Nagyon könnyű	47%	64%	47%	80%
Könnyű	43%	33%	43%	20%
Nehéz	7%	3%	3%	0%
Nagyon nehéz	0%	0%	0%	0%
Nincs válasz	3%	0%	0%	0%

Mivel az e-learning közvetítő médiuma az internet, előfordulhatott volna, hogy a technika keseríti meg a hallgatók életét, így például a lassú letöltési sebesség élvezhetetlenné tehetné volna a kurzust. Rákérdeztünk ezért arra is, hogy tapasztaltak-e ilyet a hallgatóink. Az eredményeket a 4. táblázat foglalja össze. Látható, hogy a hallgatók közel kétharmada egyenesen kiválónak tartotta a letöltési sebességet, illetve a Coospace reakcióidejét, de ennél is megnyugtatóbb az a tény, hogy a válaszok legalább kilencven százaléka esett a felső két kategóriába, illetve hogy egy hallgató sem volt, aki túl gyengének ítélte volna meg a rendszer teljesítményét. Bár ez magától értetődőnek tűnhet, „technikai sportról” lévén szó, az e-learning során különösen kedvezőnek mondható ez a helyzet.

4. táblázat. A letöltési sebesség és a rendszer reakcióidejének megítélése (hallgatók, %)

Sebesség	Tananyag letöltése	CooSpace reakcióidő
Kiváló	63%	64%
Jó	27%	33%
Elfogadható	3%	3%
Gyenge	0%	0%
Nincs válasz	7%	0%

A fenti kedvező adatok alapján nem meglepő, hogy a hallgatók többsége (57 százalék) a hagyományos kurzusokat és a kísérleti kurzust összehasonlítva arra a megállapításra jutott, hogy a Coospace rendszerben élvezetesebb a tanulás, illetve mindössze 10 százalék találta nehezebb feladatnak a kísérleti kurzus elvégzését, szemben azzal az 50 százalékkal, akiknek a hagyományos kurzusok jelentenek nagyobb kihívást (lásd az 5. táblázatot).

5. táblázat. A kísérleti és a hagyományos kurzusok összehasonlítása (hallgatók, %)

Összehasonlítás	Melyik élvezetesebb?	Melyik nehezebb?
Kísérleti kurzus	57%	10%
Nincs különbség	30%	40%
Hagyományos órák	10%	50%
Nincs válasz	3%	0%

Ennél is biztatóbb a kísérleti kurzus szempontjából, hogy a hallgatók több mint háromnegyede teljesen egyetértett azzal, hogy a jelenleginél több e-learning kurzus szerepelhetne az egyetem kínálatában, további 17 százalék pedig erre a kérdésre a „nagyjából egyetérték” választ adta, ami ugyan óvatosabb megítélést takar, de szintén a skála pozitív oldalán helyezkedik el (lásd a 6. táblázatot).

6. táblázat. Az e-learning kurzusok megítélése (hallgatók, %)

Vélemény	Több e-learning kurzusra lenne szükség.
Teljesen egyetért	77%
Nagyjából egyetért	17%
Részben egyetért	6%
Egyáltalán nem ért egyet	0%
Nincs válasz	0%

Hogy ne csak a számok tükrében kapjunk képet a félév alatt történtek megítéléséről, a félév végén kitöltött hallgatói kérdőívben nyitott kérdések segítségével rákérdeztünk, hogy mit kedveltek leginkább, illetve legkevésbé a diákjaink a kurzust illetően, továbbá

milyen megoldásokat javasolnának a kurzus, illetve kimondottan a Coospace rendszer fejlesztésére.

A hallgatók visszajelzése alapján a kurzus legnagyobb előnye, hogy helyben és időben gyakorlatilag kötetlenül végezhető, vagyis nem kell mindig adott időpontban megjelenni egy adott helyen. A hallgatók szavaival: „nem kell rendszeresen ugyanabban az időben megjelenni”, „akkor foglalkozhattam a kurzussal, amikor volt rá időm”, „nem kellett utaznom”. Előfordult például, hogy valaki rendszeresen az éjszaka közepén használta a rendszert. Szintén ebből a tulajdonságból fakadóan a kurzus rendkívüli előnye, hogy mindenki a saját tempójában haladhatott. Volt, aki a már bevált heti rendszeres tanulást választotta, de voltak olyanok is, akik sokáig éppen csak rápillantottak a leckékre, aztán egy-két hétre összesűrítve, intenzív tanulással végezték el a kurzust. Ahogy egyik diákunk fogalmazott: „könnyebben megértettem a statisztikát, mert bármikor hozzáférhettem a tananyaghoz”. Egy másik lényeges előnynek bizonyult, hogy ami elsőre nem sikerül, ismételhető a félév során. Például sikertelen negyedéves teszt esetén, ha újból tanulmányozta a diák a tananyagot, gond nélkül újból próbálkozhatott, majd haladhatott tovább. „Annyiszor nézhettem meg a leckéket, ahányszor akartam” – írta egy résztvevő. A hallgatók így több sikerélményre tettek szert, felelőssé váltak saját haladásukért, megnőtt az esélye annak, hogy elvégzik a kurzust. Érdemes megjegyezni, hogy a fenti előnyök gyakorlatilag a távoktatás összes formájánál jelentkeznek, vagyis nem az e-learning vagy éppen a Coospace sajátjai.

A problémák között szintén a távoktatás klasszikus problémái szerepeltek. Az osztálytermi oktatással szemben nincs azonnali személyes kontaktus (a „Láthatatlan Professor [ezen a néven szerepelt a rendszerben az oktató – a szerzők megjegyzése] kedves volt, de túl személytelen – például nem volt neve”, „nem volt személyes kapcsolat a többi diákkal és a tanárral”). Ehhez kapcsolódik, hogy a személyes kontaktus hiányából adódóan nincs azonnali segítség a tanulás során („nem tudtam azonnal segítséget kérni, amikor elakadtam”). A harmadik leggyakrabban említett probléma a tananyaggal szemben merült fel. Az elméleti részek nem kellő részletességű kidolgozottságával akadt gondjuk a hallgatóknak („Néhány kifejezés magyarázata részletesebb lehetett volna”), ami a kurzus kísérleti jellegéből is adódott.

A Coospace rendszer oktatói szemmel

A hallgatók részéről tapasztalt rendkívül lelkes hozzáálláson túl az oktató szemszögéből meglehetősen vegyes képet mutatott a rendszer és maga a félév. Ez részben azzal magyarázható, hogy az oktató számos szerepkört töltött be a kísérleti kurzus megvalósítása során: egyszerre volt tananyagfejlesztő, a tanulási folyamatot támogató tutor és nem utolsósorban értékelő is. És mindezt úgy, hogy maga a keretrendszer gyakorlatilag ismeretlen volt számára az induláskor.

Éppen ezért a kurzus lebonyolításánál azok a fejlesztők által elkészített, mindenki számára elérhető oktatóvideók bizonyultak a leghasznosabbnak, amelyek az egyes funkciók használatát mutatták be lépésről lépésre, például hogy miként lehet feltölteni egy dokumentumot a rendszerbe. Gyakorlatilag ezek mentén haladva lehetett elsajátítani a Coospace használatát, bármely szerepkörrel is legyen szó.

Amint arra rövidesen rátérünk, a Coospace jelenleg igen korlátozott rálátást engedélyezett a hallgatók munkájára. Ez alól üdítő kivételt jelentett azonban a „vizsgateszt” eszköz, amely rendkívül részletes és hasznos adatok egyszerű kinyerését tette lehetővé. Lekérdezhető volt például, hogy ki, mikor, hányszor, milyen eredménnyel töltötte ki a tesztet, sőt a konkrét válaszok is elérhetőek voltak. Ez olyan jól működött, hogy az egyes leckékben található ellenőrző kérdéseket is a „vizsgateszt” eszköz segítségével hozta létre az oktató, azzal a különbséggel, hogy míg az ellenőrző kérdésekkel akárhányszor, a

vizsgatesztekkel csak háromszor próbálkozhattak a hallgatók, hiszen az eszköz ennek beállítását is lehetővé tette. A vizsgateszteknek olyan további – egyszerűen használható – tulajdonságai is vannak, amelyeket jelen kurzusnál ugyan nem próbáltunk ki, de hasznosságuk megkérdőjelezhetetlen. Így például elő lehet írni, hogy a tesztet csak egy bizonyos időben egy bizonyos számítógépről (IP-címről) tölthesse ki a hallgató, ami lehetővé teszi az esetleges visszaélések kiszűrését. Erre szükség is lehet, hiszen a kérdőívre kapott válaszok alapján körülbelül minden negyedik diák valaki más segítségét is igénybe vette a beadandó feladat elkészítésénél (lásd a 7. táblázatot).

7. táblázat. A beadandó feladat megoldása (hallgatók %-a)

Önállóság	Beadandó feladat
Teljesen egyedül oldotta meg	73%
Csoporttárs segítségével oldotta meg	17%
Csoporton kívülről kapott segítséget	10%
Nincs válasz	0%

A Coospace rendszer harmadik legfontosabb pozitívuma a számtalan kapcsolattartásra szolgáló eszköz, ami egy mai e-learning kurzus sikeréhez elengedhetetlen. Ezen a területen nagyon erős a Coospace: jól működő és egyszerűen kezelhető fórumrendszer, személyes üzenetek küldésének lehetősége, hirdetőtáblák segítik a hallgatók és az oktatók együttműködését. Sőt, a félév során meghívót kaptunk az útjára indított Coospace Xtra rendszerbe is, amelynek segítségével a jövőben valóra válhat az igazi közösségi tanulás, az e-learning 2.0 (Bessenyei, 2007).

Most, hogy áttekintettük a rendszer által nyújtott leghasznosabb szolgáltatásokat, szót kell ejtenünk arról a néhány hiányosságról, amelyek megnehezítették az oktató munkáját. Elsőként érdemes kiemelni, hogy a Coospace jelen formájában egy meglehetősen speciális környezetet jelent, sajátos ikonokkal, itt-ott furcsa logikával. Más szoftverekhez képest elsőre rendkívül idegennek, szokatlannak tűnik a kezelése, felépítése. Ezt nyilván mások is érzékelték és jelezték a fejlesztőknek, mivel a félév során egyszer csak magyarázó feliratok jelentek meg a gyakran nehezen értelmezhető piktogramok mellett.

Míg a fenti jelenség áthatotta az egész rendszer használatát, addig a következő probléma különösen a tananyagok megosztásánál jelentkezett, vagyis leginkább tananyagfejlesztőként érintette az oktatót. Az egyes tananyagelemek feltöltésénél végig az volt a benyomása az oktatónak, hogy a különféle opciók csoportosítása sokszor nem logikus, rengeteg felesleges információ tereli el a figyelmet a lényegről. Így például egy „egyszerű”-nek nevezett dokumentum létrehozásánál – ami a felhasználó szemszögéből általában egy fájl feltöltését jelenti – egy számos olyan információt bekérő oldalra kerül a felhasználó, amire nincs is szüksége. Ezen az oldalon meg lehet adni a dokumentum szerzőjét, címét, webcímét, meg lehet jelölni, hogy saját publikációról van-e szó, archív legyen-e, és el kell döntenünk, hogy a színtér dokumentumtárába vagy a saját dokumentumtárunkba helyezzük-e el. És hogy mit akart az oktató? Mindössze feltölteni egy PowerPoint-prezentációt. Ahhoz azonban, hogy a fájlt ténylegesen feltöltsük, még rá kell kattintanunk egy „Létrehozás és file feltöltése” gombra. Itt nyilván egyszerűbb lenne rögtön a fájl feltöltésére koncentrálni, amikor a felhasználó kiválasztja a dokumentum létrehozása menüpontot, hiszen legtöbbször az a célunk, hogy egy konkrét fájl osszuk meg a hallgatókkal.

A harmadik és talán legegyszerűbben orvosolható probléma tutorként és értékelőként fogott ki az oktatót. Amennyire információéhes volt a rendszer egy-egy fájl feltöltésénél (lásd fent), annyira kevés információt lehetett visszanyerni a hallgatók aktivitásáról, előrehaladásáról. Láthatóan gondoltak rá a fejlesztők, hogy ez fontos lehet, hiszen minden hallgatónál találunk úgynevezett színtéraktivitás-statisztikákat (vagyis az adott kurzussal kapcsolatos események gyűjteményét), de ezek többnyire valamilyen szempontból

korlátozottak. Így például az egyes dokumentumoknál csak a legutolsó letöltés dátuma szerepel, az nem derül ki, hogy a hallgató hányszor töltötte le a fájlt, sőt bizonyos tananyagelemeknél egyáltalán nem volt elérhető ilyen információ. Amint azt korábban említettük, ez alól egyedül a „vizsgateszt” eszköz jelentett kivételt, amely ebből a szempontból példaértékűen működött. Hasonlóan értelmetlennek tűnt viszont az a korlátozás, hogy az oktató csak a hallgató utolsó tíz belépésének dátumát és időpontját láthatta, a többit nem, pedig a távoktatás során rendkívül fontos lenne, hogy az oktató a félév során (sőt utána is) bármely időpontban elemezni tudja a hallgató előmenetelét a teljes kurzusra való tekintettel.

Fejlesztési lehetőségek a tapasztalatok alapján

Bár az eredeti kérdésünkre válaszolva, miszerint alkalmas-e a Coospace arra, hogy kiszolgáljon egy teljes e-learning kurzust, a válaszuk egyértelműen igen, ki kell emelni: ahhoz, hogy széles körében elterjedjen a Coospace e-learning célokra való hasznosítása, legalább négy területen fejlődnie kell:

1. A hallgatók szemszögéből gyakorlatilag egy olyan javaslat merült fel, amely konkrét jelentőséggel bír a jelen írásban bemutatott kurzusok jövőbeni megvalósításához. A személyes kontaktust igénylő hallgatók egy évközi konzultációs alkalom beiktatását javasolták, ami az esetek többségében valószínűleg kivitelezhető, de kötelezővé tenni minden bizonnyal felesleges, hiszen a hallgatók jelentős része nem igényelte. A térbeli függetlenség meghagyása mellett a jövőben várhatóan valamilyen on-line kommunikációs rendszerben érdemes gondolkodni, vagy a Coospace fejlesztésével, vagy egy már létező rendszer bevezetésével.

2. Az oktatók minél nagyobb táborának megnyerése érdekében a felhasználói felületet közelíteni kell a megszokott, gyakran használt rendszerek külsejéhez, logikájához. Ezen a téren például komoly megkönnyebbülést és előrelépést jelentett az a – már említett – fejlesztés, melynek következtében a különféle absztrakt ikonok mellett szövegesen is megjelentek az adott funkciók leírásai. Emellett több helyen hasznosnak tartanánk a más programoknál már bevett „varázslószerű” logika bevezetését, ami lépésről lépésre vezetné a felhasználót. A dokumentumok feltöltésénél, amely az egyik leggyakoribb oktatói tevékenység, valahogy így:

1. lépés: a „tallózás” gomb segítségével válassza ki a feltöltendő fájlt.
2. lépés: adja meg az időtervben való megjelenítés időpontját.
3. lépés: kattintson a „feltöltés” gombra.

3. Az e-learning során elengedhetetlen továbbá, hogy pontosan követni tudjuk a hallgatók előrehaladását, vagyis a tutornak folyamatosan részletes adatokra lenne szüksége arról, hogy ki, mikor, mit, milyen eredménnyel végzett el. A rendszer használata során világos volt, hogy a rendszer naplózza a különféle eseményeket, ezeket azonban csak nagyon korlátozott módon tette elérhetővé az oktató számára. Ezek a mesterséges korlátozások feleslegesek, a korlátozás helyett részletes aktivitási adatokat megjelenítésére van szükség minden feltöltött anyagot, illetve a színterekbe való összes be- és kijelentkezést, valamint a tananyag megtekintésével eltöltött időt illetően is. Jó példa erre a korábban említett vizsgatesztmodul működése, ahol az adatok széles skálája elérhető.

4. És végül, ami talán a legfontosabb a rendszer fejlesztése mellett, hogy a változásokat a bemutató videók frissítése és számuk bővítése is kísérje (például az időterv használá-

latáról csak közvetve találtunk bemutatót), hiszen ezek jelentik a legrövidebb utat az ismeretlenből az ismerősbe.

Záró gondolatok

A kísérleti kurzus során a hallgatók számos formában világosan a tudomásunkra hozták, hogy rendkívüli igény lenne az ilyen jellegű kurzusokra. Volt olyan hallgatónk, aki egyenesen azt javasolta, hogy az öt év alatt tanultak teljes tananyagát jó lett volna ilyen formában elérni. A hallgatók részéről tehát a fogadókészség megvan, másrészt oktatói oldalról rendkívüli lemaradás mutatkozik az igények kielégítését illetően. Úgy véljük, hogy a kezdeményezés az oktatók feladata. Reméljük, a kísérleti kurzus felépítésének és a lebonyolítás tapasztalatainak közzétételével sikerült meggyőzni a kollégákat, hogy a jelenleg birtokukban lévő tudással is lehetséges és érdemes többre használni a Coospace rendszert. Azoknak, akik még mindig bizonytalanok, azt javasoljuk, hogy vonják be hallgatóikat első e-learning kurzusaik összeállításába. Gondoljanak bele, hogy a megszo- kott kiselőadások, prezentációk helyett miért ne készíthetnének el a hallgatók egy-egy leckét egy e-learning kurzushoz? De bármely módszert is választjuk, a lényeg, hogy minél többen tegyünk próbára a rendszert, hiszen az így nyert tapasztalatokat továbbítva a fejlesztők felé tovább tőkéltesíthető a Coospace, s így egyre kényelmesebbé, hatékonyabbá és nem utolsósorban még örömtelibbé válhat a benne végzett munka.

Jegyzet

(1) Jelen tanulmány alapjául a szerzők VI. ETR Konferencián (Pécsi Tudományegyetem, 2009. november 26–27.) elhangzott előadása szolgált.

Irodalom

Bessenyei I. (2007): Tanulás és tanítás az információs társadalomban. Az eLearning 2.0 és a konnektivizmus. In: Pintér R. (szerk.): *Az információs társadalom*. Gondolat Könyvkiadó – Új Mandátum Kiadó, Budapest. 201–211.

Béres Cs. (2009): *Az „Y” generáció egyeteme*. Előadás: VI. ETR Konferencia. Pécs, 2009. november 26–27.

Hutter O., Magyar G. és Mlinarics J. (2005, szerk.): *E-learning 2005*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest.

Komenczi B. (2009): *Elektronikus tanulási környezetek*. Gondolat Könyvkiadó, Budapest.

SPSS Inc. (2005): *SPSS® BASE 14.0 USER'S GUIDE*. Chicago, ILI.

Köszönetnyilvánítás

A tanulmány szerzői köszönetüket fejezik ki Lengvárszky Attilának és Rós Lászlónak a kísérleti kurzus megvalósításához nyújtott támogatásukért, illetve a Pécsi Gospel Kórusnak, hogy engedélyezték *Itthonról haza* című zenei összeállításuk részleges felhasználását a tananyag zenei aláfestéséhez.